

ДО УТОЧНЕННЯ СУТНОСТІ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Станіслав Андрійович БОРИС,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Фінансовий контроль, як і будь-який інший тип діяльності, що зумовлює юридично значимі наслідки, реалізується з огляду на систему фундаментальних засад, вихідних ідей, які прийнято називати принципами. За рахунок них категорія є практичним та ефективним інструментом забезпечення законності та правильності фінансово-господарської діяльності правоохоронних органів, а не засобом впливу і обмеження їх незалежності.

Етимологічно «принцип» означає а) основне, вихідне положення якої-небудь системи, якогось учення, теорії, науки, ідеологічного напрямку тощо; б) основна особливість устрою, дії механізму, пристрою, тощо; в) внутрішнє переконання у чому-небудь, головна норма поведінки, точка зору на що-небудь [1, с.1125; 2, с.366]. Деякого іншого змісту категорія набуває у філософській царині: а) внутрішнє переконання людини, максима її свідомості або поведінки; б) первинна, керівна ідея, основне правило суб'єктивної поведінки; в) конститутивні й регулятивні правила пізнання, дослідження [3, с.183]. Таким чином, принцип в узагальненому значенні – це базове, основоположне начало певної діяльності, процесу чи механізму, фундаментальна теоретична основа вчення, ідеї або концепції, а також вихідне правило поведінки. Для більш повного і точного розкриття змісту цієї категорії в межах досліджуваної теми доцільно звернутися до її наукового осмислення у сфері управління та права.

За влучним зауваженням С.О. Кузніченко та С.А. Ярового принципи управління забезпечують інтеграцію окремих видів управлінської діяльності в різних підрозділах системи управління, їх взаємну погодженість і загальну спрямованість на реалізацію вироблених цілей. На основі принципів організовується процес управління, тобто, знаходять наукового обґрунтування дії для реалізації управлінських функцій, методи і прийоми управлінського впливу та інше [4, с.71]. Натомість, в юридичних джерелах під принципами переважно розуміють основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо) [5, с.342; 6].

Одну з найбільш довершених і логічних концепцій з приводу визначення правових принципів та їх особливостей сформулював А.М. Колодій. Автор наголосив, що принципи права – ідеологічна категорія. Це означає, що вони, як і право загалом, є формою суспільної свідомості, яка здійснює

ідейний, інформаційно-виховний вплив загального характеру, тобто виконує функцію загального закріплення суспільних відносин, що і дає можливість розглядати їх з позиції певних ідей, керівних засад. Важливою ознакою принципів права є спосіб їх матеріалізації у праві. З викладеного вчений формулює такий висновок: принципи права – це такі відправні ідеї його буття, які виражають найважливіші закономірності, підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права та утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу. Принципи права спрямовують і надають синхронності всьому механізмові правового регулювання суспільних відносин, досконаліше інших розкривають місце права в суспільному житті і його розвитку. Саме принципи права є критерієм законності та правомірності дії громадян і посадових осіб, адміністративного апарату і органів юстиції та за відомих умов мають велике значення для зростання правосвідомості населення, його культури й освіти. Утворюючи головний зміст права, юридичні принципи перебирають на себе всі його властивості і функції. А це означає, що: а) вони нормативно-регулятивні, всезагальні, обов'язкові, об'єктивно-зумовлені, історичні й ідейно-політичні категорії; б) їх соціальною функцією є регулювання й охорона суспільних відносин; в) вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають відокремлюючі ознаки від усіх інших [7, с.42-43].

Отже, аналіз науково-енциклопедичних джерел дав можливість встановити, що принципи здійснення фінансового контролю за діяльністю правоохоронних органів – це закріплені в нормативних положеннях основоположні, фундаментальні, загальнообов'язкові ідейні правові вимоги щодо порядку, глибини та специфіки реалізації уповноваженими суб'єктами фінансового контролю відносно правоохоронних органів. Незважаючи на свій засадничий характер принципи уособлюють імперативні практичні правила досліджуваного різновиду контрольної діяльності, недотримання яких порушує встановлені гарантії незалежності правоохоронних органів та чинить на них протиправний тиск.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінськ ; ВТФ «Перун», 2005. 1884 с.
2. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. : «Фоліо», 2002. 846 с.
3. Велика українська енциклопедія. тематичний словник гасел з напрямку «Філософські науки» (філософія, логіка, етика, естетика). За заг. ред. д. і. н., проф. А. М. Киридон. К. : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2019. 256 с.
4. Кузніченко С. О., Яровий С. А. Принципи діяльності внутрішніх військ МВС України (адміністративно-правові аспекти). Адміністративне право і процес. 2013. №3(5). С.70-77
5. Багатомовний юридичний словник-довідник. І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. К. : "Київський університет", 2012. 543 с.
6. Юридична енциклопедія: В 6 т. Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 1998 Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
7. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 42-46.